KLASA 2

EDUKACJA POLONISTYCZNA

Słuchanie

- Słuchanie wypowiedzi nauczyciela, innych uczniów, nagrań audycji i aktorów jako przykładów właściwego wysławiania się w języku ojczystym.
- Uważne słuchanie czytanych krótkich tekstów w celu zapamiętania, a następnie jak najwierniejszego odtworzenia ich treści.
- Słuchanie i wykonywanie poleceń.
- Odważne pytanie o znaczenie niezrozumiałych słów używanych przez nadawcę informacji.
- Zachowanie kultury słuchania – życzliwe nastawienie do mówiącego; uszanowanie wyrażanych przez niego poglądów; cierpliwe wysłuchanie wypowiedzi do końca.

Mówienie

- Rozmowy z nauczycielem i dziećmi, pobudzanie do stawiania pytań.
- Swobodne, samorzutne wypowiadanie się całymi zdaniami. Używanie zdań oznajmujących, pytających i rozkazujących; wypowiadanie własnego zdania w dyskusji.
- Dobieranie słów adekwatnych do rodzaju i intencji wypowiedzi: przeprosin, zaproszenia, pochwały, nagany, odmowy, nakazu.
- Opowiadanie treści obrazków i historyjek obrazkowych; nadawanie tytułów pojedynczym obrazkom i historyjkom jako wdrażanie do zwięzłego ujmowania treści.
- Opowiadanie własnymi słowami treści krótkich tekstów czytanek, baśni, legend.
- Układanie opowiadań twórczych, np. podawania innego zakończenia utworu, dalszych losów bohatera.
- Układanie zdań na temat różnych przedmiotów jako przygotowanie do opisu.
- Opisywanie przedmiotów z otoczenia lub przedstawionych na obrazku.
- Wygłaszanie z pamięci wierszy i krótkich fragmentów prozy.
- Dbałość o kulturę mówienia; dobieranie właściwych słów i zwrotów, odpowiedzialność za słowa; mówienie prawdy.

Czytanie

- Sprawdzenie stopnia opanowania przez dzieci techniki czytania po klasie pierwszej.
- Czytanie i rozumienie sensu uproszczonych rysunków, piktogramów, znaków informacyjnych i napisów; dalsze doskonalenie umiejętności poprawnego czytania głośnego, indywidualnego i zbiorowego.
- Czytanie całościowe wyrazów; płynne czytanie tekstów złożonych z krótkich zdań.
- Systematyczne wdrażanie do uwzględniania znaków przestankowych: kropki, przecinka, pytajnika i wykrzyknika.
- Umiejętne odczytywanie dialogów z podziałem na role.
- Ciche czytanie ze zrozumieniem.
- Oddawanie głosem nastroju wiersza.
- Wyszukiwanie w tekście podanych wyrazów, zwrotów, fragmentów zabawnych, smutnych.
- Czytanie z podziałem na role.
- Wspólne czytanie fragmentów lektur wybranych przez nauczyciela.
- Zachęcanie i wdrażanie do samodzielnego czytania lektur oraz czasopism dziecięcych.
- Indywidualne czytanie dziecięcych książeczek i czasopism.
- Zwracanie uwagi na higienę czytania (właściwa postawa, oświetlenie).

Pisanie

- Doskonalenie kształtu i czytelności pisma: poprawne łączenie liter w wyrazach, zachowanie proporcji liter wielkich i małych, rozmieszczanie liter i wyrazów w liniaturze; odstępy między wyrazami w zdaniu.
- Przepisywanie wyrazów i krótkich zdań; przepisywanie połączone z uzupełnianiem tekstu.
- Układanie wyrazów i zdań z rozsypanek sylabowych i wyrazowych.
- Pisanie z pamięci i ze słuchu wyrazów z określoną trudnością ortograficzną oraz krótkich tekstów, omówionych wcześniej na zajęciach.
- Zbiorowe i indywidualne układanie oraz zapisywanie zdań na dany temat.
- Zbiorowe i indywidualne redagowanie i pisanie życzeń oraz listów do innych dzieci.
- Zbiorowe redagowanie opowiadań na podstawie wydarzeń lub obrazów.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

- Wspólne redagowanie i zapisywanie kilkuzdaniowych opowiadań.
- Indywidualne pisanie życzeń, listów i zaproszeń.
- Tworzenie i pisanie swobodnych tekstów.

Ortografia

- Utrwalanie pisowni wyrazów z dwuznakami oraz liter oznaczających spółgłoski miękkie (zmiękczenie przez kreskę oraz przez i).
- Pisanie wyrazów z ę i ą występujących w omawianych tekstach.
- Pisanie wyrazów z utratą dźwięczności na końcu wyrazu (sad, chleb).
- Pisownia wyrazów z **ó** i **rz** wymiennym; tworzenie rodziny wyrazów dla uzasadnienia ich pisowni.
- Pisownia wyrazów z **ó** i **rz** niewymiennym oraz wyrazów z **h**.
- Rozdzielna pisownia przyimka z rzeczownikiem.
- Utrwalenie pisowni wyrazów wielką literą; początek zdania, imiona, nazwiska, nazwy miast, państw.
- Pisownia najczęściej używanych skrótów: ulica – ul., numer – nr, strona – s., rok – r.
- Opanowanie alfabetu i praktyczne jego zastosowanie we wspólnym wyszukiwaniu wyrazów w słowniczku ortograficznym.

Kształcenie językowe

- Rozpoznawanie zdań pojedynczych: oznajmujących, pytających, rozkazujących.
- Rozpoznawanie liter, głosek i sylab w wyrazie; wyrazów w zdaniu, spółgłosek i samogłosek.
- Rzeczowniki jako nazwy osób, zwierząt, roślin i rzeczy; rodzaje rzeczownika: męski, żeński, nijaki oraz liczby rzeczownika: pojedyncza, mnoga.
- Czasowniki jako wyrazy oznaczające czynności; liczby czasownika: pojedyncza, mnoga.
- Zgodność form rzeczownika i czasownika w liczbie.

Wiedza o literaturze

- Wyodrębnianie w utworze literackim postaci, zdarzeń, miejsca i czasu akcji.
- Wspólne ustalenie kolejności wydarzeń; porządkowanie i uzupełnianie planu wydarzeń.
- Określanie nastroju utworu; wskazywanie w nim fragmentów humorystycznych, smutnych, budzących strach, wzruszających.
- Próba określenia, w jaki sposób autor przedstawił dany nastrój.
- Rozpoznawanie zwrotki w wierszu; rozpoznawanie i tworzenie rymów; dostrzeganie piękna i swoistości języka poezji.
- Wartościowanie postaci i zdarzeń w utworze.

Słownictwo

- Systematyczne wzbogacanie czynnego słownictwa dziecka; wprowadzanie nazw przedmiotów, ich cech, czynności oraz wyrazów oznaczających proste stosunki przestrzenne i czasowe w związku ze spostrzeżeniami dzieci.
- Wyjaśnianie niezrozumiałych dla dziecka wyrazów i zwrotów związanych z ćwiczeniami w mówieniu, pisaniu i czytaniu, zastępowanie ich innymi.
- Wyszukiwanie wyrazów o podobnym lub przeciwnym znaczeniu; tworzenie łatwych wyrazów pochodnych; wyrazy wieloznaczne, np. zamek.
- Poznawanie i rozumienie przysłów związanych z porami roku (np. *Kwiecień – plecień, bo przeplata trochę zimy, trochę lata.*) i z zachowaniem ludzi (np. *Prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie*.).

Samokształcenie

- Próby samodzielnego zapisywania nowo poznanych wyrazów.
- Próby samodzielnego korzystania z różnych źródeł informacji, np. słownika ortograficznego.

Propozycja lektur do wspólnego i indywidualnego czytania
(w tym utwory zaproponowane w *podstawie programowej*)

- Hans Christian Andersen, *Brzydkie kaczątko*
- Barbara Kosmowska, *Dziewczynka z parku*
- Grzegorz Kasdepke, *Detektyw Pozytywka*
- Danuta Wawiłow, *Najpiękniejsze wiersze*
- Astrid Lindgren, *Dzieci z Bullerbyn*

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

- Alina i Czesław Centkiewiczowie, Zaczarowana zagroda
- Justyna Bednarek, *Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek (czterech prawych i sześciu lewych)*
- Hans Christian Andresen, *Calineczka*
- Danuta Parlach, *Kapelusz Pani Wrony*
- Maria Terlikowska, *Drzewo do samego nieba*
- Łukasz Wierzbicki, *Afryka Kazika*

EDUKACJA MATEMATYCZNA

Stosunki przestrzenne

- Utrwalanie umiejętności określania swojego usytuowania w przestrzeni.
- Określanie położenia przedmiotów względem obserwatora oraz względem innych obiektów.
- Doskonalenie umiejętności wyznaczania kierunków na kartce papieru i w przestrzeni: na lewo – na prawo, do przodu – do tyłu, na dół – do góry.
- Zapoznawanie z kierunkami pośrednimi, np. w górnym prawym rogu, z lewej strony w dolnym rogu.
- Ocenianie odległości między obiektami; mierzenie linijką niewielkich odległości.
- Używanie ze zrozumieniem przyimków, np.: *za, pod, nad, od, do wewnątrz, na zewnątrz, obok, w, zza.*
- Posługiwanie się pojęciami: *pion*, *poziom*, *skos*.

Cechy wielkościowe

- Porównywanie dwóch lub trzech przedmiotów według wybranej cechy: grubość, długość, szerokość, wysokość, masa, prędkość itp.
- Porządkowanie przedmiotów według wielkości od najmniejszego do największego i na odwrót.
- Porównywanie wielkości liczb i porządkowanie ich w ciągach rosnących lub malejących.

Rozumienie liczb i ich własności

Liczby w zakresie 100

- Poznawanie kolejnych liczb dwucyfrowych; zapisywanie liczb cyframi.
- Porównywanie liczb i porządkowanie ich w ustalonej kolejności rosnącej bądź malejącej.
- Utrwalanie rozumienia przez dziecko dziesiątkowego systemu zapisywania liczb; wskazywanie w liczbie cyfry dziesiątek i cyfry jedności.

Rozszerzenie zakresu liczbowego do 1000

- Zapisywanie liczb trzycyfrowych cyframi.
- Wskazywanie w liczbie trzycyfrowej cyfr: jedności, dziesiątek, setek.
- Porównywanie liczb; porządkowanie ich w ustalone ciągi liczbowe: rosnące, malejące.

Posługiwanie się liczbami

Działania na liczbach w zakresie 100

- Dodawanie (odejmowanie) liczby jednocyfrowej do (od) liczby dwucyfrowej bez przekroczenia progu dziesiątkowego, np. 20 + 4, 42 + 5, 68 + 2 oraz 23 – 3, 54 – 3, 60 – 5.
- Dodawanie (odejmowanie) liczby jednocyfrowej do (od) dwucyfrowej z przekroczeniem progu dziesiątkowego, np. 26 + 8, 81– 9.
- Dodawanie i odejmowanie liczb dwucyfrowych bez przekroczenia progu dziesiątkowego, np. 20 + 30, 21 + 30, 21 + 35 oraz 60 – 20, 42 – 30, 95 – 43.
- Dodawanie i odejmowanie liczb dwucyfrowych z przekroczeniem progu dziesiątkowego, np. 26 + 38, 42 – 15.
- Mnożenie i dzielenie liczb w zakresie tabliczki mnożenia do 50.
- Podkreślanie związku dodawania z odejmowaniem oraz mnożenia z dzieleniem; rozwiązywanie równań z niewiadomą w postaci okienka; ilustrowanie ich na grafach.

Działania na liczbach w zakresie 1000

- Wykonywanie czterech działań arytmetycznych na liczbach trzycyfrowych bez przekraczania progu dziesiątkowego.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

Czytanie tekstów matematycznych

- Rozwiązywanie zadań tekstowych prostych i złożonych.
- Dokonywanie analizy treści zadań.
- Zapoznanie z różnymi metodami rozwiązywania zadań tekstowych.
- Przedstawianie struktury zadania tekstowego na rysunku schematycznym.

Pojęcia geometryczne

- Rozróżnianie figur z grupy wielokątów: trójkąty, czworokąty, pięciokąty, sześciokąty; czynnościowe badanie ich cech; dostrzeganie ich kształtów w otoczeniu; wyznaczanie ich na geoplanie.
- Wprowadzenie pojęć: trójkąt, kwadrat, prostokąt; badanie charakterystycznych cech tych figur; dostrzeganie cech wspólnych i cech różniących.
- Rysowanie odcinków o podanej długości; mierzenie długości wskazanych odcinków.

Stosowanie matematyki w sytuacjach życiowych

Zbiory

- Kształcenie umiejętności grupowania przedmiotów według jednej cechy, dwóch lub kilku cech.
- Tworzenie zbiorów przedmiotów zgodnie z podanym warunkiem; ustalanie warunku spełnianego przez elementy wskazanego zbioru.
- Tworzenie zbiorów liczb, np. zbiór liczb jednocyfrowych, zbiór liczb dwucyfrowych, zbiór liczb parzystych (w aktualnie realizowanym zakresie liczbowym).
- Stosowanie schematów Venna do obrazowania treści zadań tekstowych.
- Wykorzystanie szachów lub gier planszowych do rozwijania myślenia i rozumienia zasad.

Pomiary

Czas kalendarzowy

- Wymienianie nazw kolejnych dni tygodnia; kształcenie rozumienia, że tydzień to 7 dni; że upływ tygodnia można odliczać od dowolnego dnia, np. od środy do środy, od piątku do piątku, i zawsze wymienimy wszystkie dni tygodnia.
- Podawanie nazwy aktualnej pory roku.
- Wymienianie nazw kolejnych miesięcy; zapisywanie dat.
- Rozwiązywanie zadań na obliczanie upływu czasu kalendarzowego.

Czas zegarowy

- Odczytywanie z tarczy zegarowej pełnych godzin w systemie 12-godzinnym; używanie określeń: *piąta rano*, *piąta po południu*; *jedenasta w nocy* itp.
- Zapoznanie z pojęciem *minuty*; odczytywanie godzin i minut w systemie 12-godzinnym, np. *piętnaście minut po godzinie szóstej*, *za dwadzieścia minut godzina czwarta*.
- Wprowadzenie pojęć: *doba*, *godzina*, *minuta*, *kwadrans*.
- Dokonywanie prostych obliczeń zegarowych.

Długość

- Mierzenie długości różnych przedmiotów linijką, metrem krawieckim, stolarskim.
- Rysowanie i mierzenie długości odcinków.
- Porównywanie długości mierzonych odcinków.
- Wprowadzenie pojęcia *metr*.

Masa

- Ważenie na wadze szalkowej; odważniki 1 kg, 2 kg, 5 kg.
- Odważanie żądanej ilości towaru; dosypywanie, odsypywanie, doprowadzanie wagi do równowagi.
- Wprowadzenie pojęcia *dekagram*.
- Dokonywanie prostych obliczeń wagowych.

Pojemność

- Odmierzanie płynów naczyniami i używanie określeń: *litr*, *pół litra*, *ćwierć litra*.
- Proste obliczenia, w których występują pełne litry.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

Temperatura
- Odczytywanie wskazań termometru zaokiennego i pokojowego.
- Obliczanie różnicy temperatury.

Obliczenia pieniężne
- Rozumienie siły nabywczej poszczególnych monet i banknotów.
- Rozwiązywanie zadań na różnorodne obliczenia pieniężne.
- Rozumienie pojęć: *cena*, *wartość zakupu*, *reszta*.

EDUKACJA SPOŁECZNA

Rozumienie środowiska społecznego

Dziecko jako jednostka społeczna
- Dostrzeganie swojej indywidualności w sferze:
  – fizycznej – dostrzeganie podobieństw i różnic w wyglądzie ludzi i ich fizycznej sprawności;
  – zmysłowej – zdobywanie umiejętności wykorzystywania zmysłów w poznawaniu świata; odczuwanie potrzeby ich doskonalenia;
  – emocjonalnej – rozpoznawanie i nazywanie emocji wyrażanych przez siebie i przez innych ludzi; dostrzeganie, że sposób ich wyrażania może być przyjemny bądź nieprzyjemny; uczenie się właściwego reagowania emocjonalnego w przeżywanej sytuacji oraz właściwego reagowania na zachowania emocjonalne innych ludzi;
  – intelektualnej – zdobywanie przeświadczenia, że umysł każdego człowieka to jego mądrość, jego wiedza; umysł należy ćwiczyć, doskonalić (rozwiązywanie zagadek, krzyżówek, zadań matematycznych, rebusów, układanie w odpowiedniej kolejności obrazków historyjki obrazkowej itp.).
- Poczucie własnej wartości – odkrywanie swoich możliwości w toku działania; nazywanie obszarów działania, w których dziecko czuje, że jest dobre bądź najlepsze z całego zespołu (np. *Jestem dobry / dobra w majsterkowaniu*; *Jestem najlepszy / najlepsza w rzucaniu piłką do celu*).

Dziecko jako członek rodziny
- Identyfikowanie się z rodziną i jej tradycjami – posługiwanie się swoim nazwiskiem; poznawanie imion i nazwisk dalszych krewnych; zapoznawanie się z historią rodziny; odczuwanie dumy z przynależności do rodziny; wskazywanie, z kogo i z czego odczuwa się dumę; chętne uczestniczenie w tradycjach i zwyczajach rodzinnych.
- Tworzenie życzliwych więzi rodzinnych:
  – okazywanie miłości członkom rodziny; darzenie szacunkiem rodziców i dziadków;
  – pamiętanie o uroczystościach rodzinnych, składaniu życzeń, wręczaniu upominków;
  – odczuwanie i okazywanie radości i dumy z osiągnięć zawodowych rodziców i dziadków;
  – dostrzeganie i rozumienie potrzeb członków rodziny.
- Podejmowanie i wypełnianie obowiązków domowych:
  – wypełnianie stałych obowiązków domowych bez przypominania;
  – utrzymywanie porządku w swoim pokoju; wspólne troszczenie się o estetykę mieszkania i otoczenia;
  – rozwijanie odpowiedzialności za podejmowane zobowiązania i powierzone obowiązki.

Dziecko jako członek społeczności szkolnej
- Dziecko jako uczeń:
  – systematyczne poznawanie praw i obowiązków ucznia; pomaganie nauczycielowi w przygotowaniu pomocy dydaktycznych; sumienne pełnienie dyżurów w klasie; poszanowanie podręczników, przyborów szkolnych, sumienne wykonywanie powierzonych zadań edukacyjnych i organizacyjnych; odpowiednie zachowywanie się w klasie, w szatni, szkolnej świetlicy, bibliotece itp., poszanowanie wspólnego dobra;
  – rozbudzanie ciekawości poznawczej i cierpliwości w dochodzeniu do wiedzy;
  – traktowanie nauki szkolnej nie tylko jako obowiązku, ale także jako przyjemności;
  – poznawanie, jak uczą się dzieci w innych krajach, w szczególności w kraju nauczanego języka;
  – zdobywanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji;
  – uczenie się właściwego reagowania emocjonalnego na sukces lub porażkę.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

- Dziecko jako członek społeczności klasowej:
  – staranie się o utrzymanie serdecznych stosunków z innymi dziećmi w klasie; okazywanie sobie życzliwości; uczenie się mówienia sobie miłych słów; wczuwanie się w przeżycia innych uczniów;
  – przestrzeganie kulturalnego odnoszenia się do siebie nawzajem, stosowanie zwrotów grzecznościowych (*przepraszam*, *proszę*, *dziękuję*);
  – dzielenie radości innych; gratulowanie koleżankom lub kolegom wygranej;
  – sprawianie radości innym dzieciom, składanie im życzeń imieninowych, wykonanych osobiście upominków;
  – opiekowanie się dziećmi potrzebującymi pomocy; właściwe odnoszenie się do dzieci niepełnosprawnych, dostrzeganie ich pozytywnych cech i zachowań;
  – unikanie krzyku, kłótni i innych zachowań agresywnych w kontaktach z rówieśnikami;
  – poszanowanie cudzej własności i wytworów pracy koleżanek lub kolegów, poszanowanie tajemnicy korespondencji (SMS, e-mail, list).

Orientacja w czasie historycznym

Wiedza o kraju ojczystym

- Poznawanie historii swojej rodziny.
- Rozumienie nazwy swego kraju, jego stolicy, barw, godła i hymnu narodowego; rozpoznawanie herbu Warszawy i swojego miasta.
- Zdobywanie wiedzy o przynależności do Unii Europejskiej.
- Poznawanie polskich legend i rocznic ważniejszych wydarzeń historycznych.
- Zdobywanie informacji o życiu wielkich Polaków, z których jesteśmy dumni.
- Uczestniczenie w świętach narodowych i innych ważnych dniach pamięci narodowej.
- Zapoznawanie z wybranymi zwyczajami i tradycjami polskimi.

EDUKACJA PRZYRODNICZA

Rozumienie środowiska przyrodniczego

Jesień

- W klasowym kąciku przyrody:
  – opieka nad roślinami i zwierzętami hodowanymi w kąciku przyrody; zbieranie okazów przyrodniczych; robienie bukietów z zasuszonych kwiatów;
  – obserwowanie wzrostu i rozwoju pelargonii lub innej rośliny;
  – obserwowanie budowy i trybu życia ślimaka;
  – prowadzenie kalendarza pogody;
  – prowadzenie eksperymentu przyrodniczego, np. *Czy z kasztana wyrośnie drzewo?*.
- W ogrodzie lub na polu:
  – rozróżnianie i podawanie nazw warzyw (marchew, pietruszka, burak, sałata, kapusta, cebula, kalafior, dynia, fasola, pomidor); wymienianie nazw ich części (korzeń, liście, łodyga, kwiat, owoc) oraz wskazywanie części jadalnych; wartości odżywcze warzyw; surówki; różne sposoby przechowywania warzyw (suszenie, kiszenie, zamrażanie, przesypywanie piaskiem), przetwory (soki, sałatki, przeciery);
  – poznawanie chwastów (oset, pokrzywa, skrzyp, perz); uzasadnianie, dlaczego należy je usuwać;
  – rozpoznawanie i podawanie nazw ozdobnych roślin kwiatowych: aster, chryzantema, nasturcja, nagietek, malwa, pelargonia i inne rośliny dostępne do obserwacji; zabezpieczanie wieloletnich roślin kwiatowych przed zimą (np. róż);
  – szkodniki roślin: mszyce, pędraki, ślimaki;
  – zwierzęta pożyteczne: biedronki, żaby, jeże.
- W sadzie:
  – rozpoznawanie i podawanie nazw drzew owocowych (jabłoń, grusza, śliwa, brzoskwinia) i krzewów owocowych (agrest, malina, porzeczka);
  – sposoby zbierania i przechowywania owoców; higiena spożywania owoców; wartości odżywcze; sałatki owocowe; przetwory (kompoty, dżemy, soki); rola witamin w rozwoju organizmu;
  – zabezpieczanie drzew przed zimą.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

- W parku lub w lesie:
  – rozpoznawanie po liściach i owocach wybranych drzew liściastych (np. jarzębina, kasztanowiec, dąb, klon, brzoza, wierzba) oraz drzew iglastych (jodła, modrzew);
  – opadanie liści z drzew liściastych – próba wyjaśnienia, dlaczego tak się dzieje;
  – odlot ptaków (np. żurawi);
  – poznanie kilku zwierząt żyjących w naturalnym środowisku: ich wyglądu, sposobu odżywiania i przygotowanie się do przetrwania zimy (wiewiórka, lis, zając, sarna, dzik, niedźwiedź, borsuk, kret, żaba); zagrożenia ze strony człowieka (kłusownictwo);
  – zbieranie leśnych nasion i owoców w celu dokarmiania zwierząt zimą.
- W domu:
  – zwierzęta hodowane przez człowieka: pies, kot, papuga, chomik;
  – rasy psów i kotów;
  – tryb życia, sposób odżywiania się zwierząt domowych;
  – obowiązki hodowcy.

Zima

- W klasowym kąciku przyrody:
  – systematyczna opieka nad hodowlami założonymi jesienią;
  – hodowanie w skrzynkach pietruszki, rzeżuchy, szczypiorku; poznawanie warunków koniecznych do życia roślin (światło, woda, powietrze, tlen);
- W parku lub w lesie:
  – odpoczynek przyrody; znaczenie pokrywy śnieżnej dla roślin i zwierząt; zmiany w wyglądzie zwierząt (gęstnienie sierści, zmiana jej koloru);
  – konieczność dokarmiania zwierząt (sarny, jelenie, dziki, zające); poznawanie zwierząt chronionych;
  – systematyczne dokarmianie ptaków; rozpoznawanie ptaków gromadzących się w miejscach dokarmiania (sikora, wróbel, kruk, sroka, wrona, gil).
- W ogrodzie zoologicznym – poznawanie wybranych zwierząt egzotycznych, np. słonia, żyrafy, lwa, hipopotama, kangura, charakterystycznego wyglądu każdego z tych zwierząt, sposobu poruszania się i odżywiania, cech ich prawdziwego środowiska.
- W palmiarni – poznawanie wybranych roślin egzotycznych – zdobywanie wiedzy o ich naturalnym środowisku życia; rozpoznawanie i podawanie nazw wybranych owoców egzotycznych.

Wiosna

- W klasowym kąciku przyrody:
  – wysiewanie nasion do skrzynek; pielęgnowanie i obserwowanie ich kiełkowania i wzrostu; założenie hodowli fasoli i obserwowanie jej rozwoju od nasiona do nasiona;
  – obserwowanie życia roślin i zwierząt żyjących w środowisku wodnym (ewentualne założenie akwarium);
  – wykonywanie doświadczeń na obecność powietrza w otoczeniu, także w wodzie.
- W ogrodzie lub na polu:
  – rozpoznawanie nasion warzyw (marchew, ogórek, dynia, burak, fasola itp.);
  – obserwowanie wyglądu i zachowania zwierząt, takich jak: mrówka, dżdżownica, pszczoła, osa, trzmiel, motyl;
  – podawanie nazw krzewów ozdobnych (bez, forsycja, jaśmin itp.);
  – wiosenne prace w polu: orka, siew.
- W sadzie:
  – prace pielęgnacyjne w sadzie;
  – zapoznanie się ze sposobem, w jaki pszczoły wytwarzają miód.
- W parku lub w lesie:
  – wiosenne rośliny kwiatowe (przebiśnieg, zawilec, fiołek, konwalia); poznawanie roślin chronionych;
  – powrót ptaków, zakładanie gniazd, opieka nad pisklętami;
  – ochrona lasów, szkółki leśne.
- Na łące:
  – zapoznawanie z roślinami łąkowymi: bratek polny, jaskier, mniszek lekarski, stokrotka, koniczyna;
  – zwierzęta spotykane na łące: zając, mysz, liczne owady, niektóre ptaki;
  – łąka jako miejsce wypasania roślinożernych zwierząt hodowlanych: krowy, kozy, owcy, konia.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

- W gospodarstwie wiejskim:
  – zwierzęta hodowane przez człowieka (ssaki: krowa, owca, koza, koń, świnia, królik; nazwa i wygląd zwierząt dorosłych i młodych; sposób poruszania się i odżywiania; rozpoznawanie głosów wydawanych przez te zwierzęta; ptactwo domowe: kura, gęś, kaczka, indyk; sposób odżywiania się zwierząt; ich znaczenie dla człowieka; wartość odżywcza mięsa, jajek).

Funkcje życiowe człowieka – ochrona zdrowia, bezpieczeństwo i odpoczynek

Dbanie o zdrowie i schludny wygląd

- Odżywianie: poznawanie sposobów zabezpieczania pokarmów przed zepsuciem; poznawanie szkodliwych dla zdrowia produktów (przeterminowane przetwory, niedojrzałe owoce, trujące grzyby i trujące rośliny); zdobywanie umiejętności kulturalnego zachowania się podczas spożywania posiłków.
- Higiena osobista: rozumienie konieczności częstego mycia rąk w ciągu dnia; wyrobienie nawyku mycia zębów po każdym posiłku; dbanie o czystość paznokci i włosów; prawidłowe korzystanie z przyborów do mycia, urządzeń sanitarnych i utrzymywanie ich w czystości; utrzymywanie porządku wokół siebie.

Bezpieczeństwo

- Bezwarunkowe przestrzeganie zasad bezpieczeństwa obowiązujących w klasie i w szkole.
- Zakaz prowokowania sytuacji zagrażających bezpieczeństwu podczas zabaw, na przerwach, na zajęciach z wychowania technicznego, fizycznego.
- Przestrzeganie zakazu zabaw w miejscach niedozwolonych.
- Rozumienie zakazu zbliżania się do nieznanych zwierząt.
- Rozumienie potrzeby zachowania ostrożności w kontaktach z osobami obcymi; bezpieczeństwo w internecie.
- Świadome przestrzeganie zasad ruchu drogowego dla pieszych.
- Radzenie sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu lub życiu; powiadamianie odpowiednich instytucji o wypadkach i zagrożeniach (pożar, powódź, susza, trąba powietrzna), ważne telefony i inne sposoby zawiadamiania o zagrożeniach i wypadkach.
- Znajomość podstawowych zasad udzielania pierwszej pomocy.

Odpoczynek

- Rozumienie znaczenia ruchu dla rozwoju organizmu; uprawianie wybranych sportów letnich i zimowych, np.: jazda na sankach, łyżwach, deskorolce, rowerze, gra w piłkę; rozumienie potrzeby odpowiedniej ilości snu.
- Realizowanie swoich zainteresowań i pasji; zachowanie odpowiedniej postawy podczas oglądania programów telewizyjnych oraz pracy i zabawy przy komputerze.

Rozumienie przestrzeni geograficznej

Poznawanie swojej miejscowości, swojego regionu i kraju

- Znajomość nazwy swojej miejscowości, ulicy; poznawanie historii i związanych z nimi legend oraz faktów.
- Wskazanie w najbliższej okolicy ciekawych obiektów, zabytków, rezerwatów przyrody, skansenów.
- Poznawanie tradycji, obyczajów i obrzędów regionalnych; odróżnianie ludowych motywów swojego regionu; w miarę możliwości uczestniczenie w obrzędach związanych ze świętami, witaniem i żegnaniem pór roku itp.
- Wskazanie ważniejszych urzędów, zakładów usługowych; szanowanie wytworów ludzkiej pracy.
- Praca zawodowa ludzi w swojej miejscowości, swoim regionie, na wsi i w mieście.
- Dbanie o estetykę najbliższego otoczenia i dobre stosunki sąsiedzkie.
- Poznanie osobliwości fauny i flory swojej miejscowości.
- Zapoznanie z mapą fizyczną Polski; odczytywanie podstawowych znaków kartograficznych; legenda mapy.
- Wskazywanie na mapie fizycznej granic Polski, głównych miast, rzek.
- Zapoznanie z wybranymi krainami geograficznymi Polski.

Obserwacja zjawisk atmosferycznych

- Jesień:
  – temperatura – obserwacja zmiennych warunków pogodowych, nocne przymrozki;
  – wiatr – obserwacja kierunku i siły wiatru;
  – opady – rodzaje deszczu.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

- Zima:
  – temperatura – obserwacja zmiennych warunków pogodowych;
  – wiatr – obserwacja kierunku i siły wiatru;
  – opady – śnieg, śnieg z deszczem, grad i związane z nimi zjawiska: szadź, gołoledź, zamieć, odwilż.
- Wiosna:
  – temperatura – obserwacja zmiennych warunków pogodowych;
  – wiatr – obserwowanie kierunku i siły wiatru;
  – opady – deszcz, deszcz ze śniegiem; zmienność i kapryśność pogody; parowanie wody; krążenie wody w przyrodzie.

Wiedza o naszej planecie Ziemi

- Rozumienie, że Ziemia jest jedną z ośmiu planet krążących wokół Słońca; interesowanie się wyprawami w kosmos.
- Dostrzeganie wspólnych cech ludzi żyjących na naszej planecie: mają te same części ciała, odczuwają takie same potrzeby, przeżywają takie same uczucia; w wielu losowych sytuacjach reagują tak samo; w podobny sposób wykonują swoje ulubione zajęcia; dostrzeganie cech różniących ludzi; tolerowanie ludzi mimo różnic; reagowanie na krzywdę drugiego człowieka.
- Rozumienie konieczności ochrony środowiska naturalnego; oszczędzania wody, elektryczności; zbierania surowców wtórnych; segregowanie odpadów; czynny udział w akcji „Sprzątanie świata", obchodach „Święta Ziemi".

EDUKACJA PLASTYCZNA

Percepcja sztuki – odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie informacji

- Utrwalenie kształtów poznanych w klasie 1 oraz poznanie nowych: wypukłego, wklęsłego, owalnego, spiczastego, wydłużonego, sercowatego.
- Rodzaje faktur: puszysta, miękka, gładka, kosmata; łączenie faktur podobnych i kontrastowych.
- Stopniowanie wielkości składowych, np. większy od..., ale mniejszy od...; największy – najmniejszy; określanie wielkości i proporcji kilku osób;
- Usytuowanie obiektów w przestrzeni: na środku kartki, wysoko, na dole, na lewo, od prawej strony; stojący, siedzący, leżący, jadący, biegnący, fruwający, klęczący, pochylony nad…
- Oddalenie obiektów: dalej niż..., bliżej tego..., tak samo daleko jak…
- Rozróżnianie barw: biała, czarna, szara, szarobrunatna, czerwona, niebieskoszara, zielonoszara; barwy ciepłe: różowa, czerwona, pomarańczowa; barwy zimne: niebieska, zielona, szarozielona, niebieskozielona.
- Wyróżnianie rytmów: miarowość kształtu, barwy, oddalenia.
- Dostrzeganie wyżej wymienionych obiektów obserwacji w przedmiotach, postaciach ludzi, zwierząt, w wytworach ludowych.
- Oglądanie dzieł sztuki, wyróżnianie w obrazie różnego rodzaju linii i próba uzasadniania ich obecności w tym właśnie miejscu; określanie ich wpływu na atmosferę dzieła, np. *Tam ruch i niepokój, a tu cisza, pogoda, spokój*…; próba uchwycenia znaczenia kolorystyki w obrazie.

Ekspresja przez sztukę – tworzenie wypowiedzi

Rysunek

- Rysowanie ołówkiem, kredkami świecowymi, patykiem na podkładzie z klejówki, lawowanie tuszem, rysowanie świecą lub kredą na czarnym tle.
- Rysowanie z wyobraźni, z pamięci, z pokazu.
- Rysowanie pojedynczych przedmiotów, zwierząt, roślin, postaci, zjawisk.
- Rysowanie scen związanych z własnymi przeżyciami oraz z treścią znanych dziecku tekstów literackich.
- Wyznaczanie linią konturów postaci i przedmiotów.
- Przedstawianie ruchu za pomocą kreski.
- Tworzenie abstrakcyjnych układów za pomocą linii.

Malarstwo

- Używanie pędzla szczecinowego płaskiego i farb kryjących (plakatówki, tempery, farby klejowej).
- Malowanie barwnych plam; dopatrywanie się rozmaitych fantastycznych stworów w plamach rozlanej na kartce farby; tworzenie plam symetrycznych poprzez zginanie kartki.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

- Wykonywanie prac o tematyce abstrakcyjnej z wykorzystaniem zestawu różnorodnych plam.
- Poznawanie i podawanie nazw barw podstawowych: czerwona – żółta – niebieska; tworzenie barw pochodnych.
- Eksperymentowanie w przedstawianiu tych samych przedmiotów raz w kolorze, raz w tonacji biało-czarnej, aby określić wpływ koloru na jakość dzieła.
- Przedstawianie wydarzeń realnych i fantastycznych.
- Przedstawianie scen inspirowanych przez przeżycia, marzenia, pory roku, opowiadania, utwory literackie, oglądane filmy itp.; dbałość o zagospodarowanie całej płaszczyzny kartki.

Kształtowanie wytworów płaskich i przestrzennych

- Wykonywanie papierowych wycinanek i wydzieranek.
- Tworzenie metodą origami.
- Wykonywanie wytworów z materiałów przyrodniczych (kasztanów, żołędzi, szyszek, patyków, trawy, jarzębiny itp.).
- Lepienie z gliny, masy solnej, plasteliny, modeliny.
- Rzeźbienie w glinie, mydle.
- Wykonywanie przedmiotów użytecznych: kukiełek, maskotek, ozdób, ubiorów dla lalek.

Recepcja sztuki – analiza i interpretacja wytworów kultury

- Zapoznanie z dziedzinami sztuk plastycznych oraz ich wykonawcami i dziełami:
  – architektura – architekt – rysunek projektu, makieta;
  – malarstwo – malarz – obraz;
  – rzeźba – rzeźbiarz – rzeźba;
  – scenografia – scenograf – rysunek projektu dekoracji sceny i kostiumu aktora.
- Zapoznawanie z funkcją dzieł plastycznych:
  – architektura: przemysłowa, mieszkaniowa, użyteczności publicznej;
  – malarstwo: portret, krajobraz, martwa natura, scena rodzajowa;
  – rzeźba: pomnik, medal, moneta;
  – symetria jednoosiowa w układzie elementów na płaszczyźnie i w przestrzeni;
  – zasady kompozycji otwartej i zamkniętej.

EDUKACJA TECHNICZNA

Planowanie i organizacja pracy podczas montażu wytworów technicznych

- Sprecyzowanie zadania do wykonania.
- Zgromadzenie odpowiednio dobranego materiału i potrzebnych narzędzi.
- Odpowiednie przygotowanie miejsca pracy.
- Ustalenie kolejności wykonywanych czynności (mierzenie, wycinanie, klejenie, ozdabianie itp.).
- Wykonanie zaplanowanych wytworów z pojedynczych materiałów (wycinanki, ozdoby choinkowe), z gotowych elementów (modele do sklejania).
- Oszczędne gospodarowanie materiałami.
- Dbanie o ład i porządek w miejscu pracy.
- Wykazywanie twórczej inwencji podczas tworzenia swojego dzieła.

Znajomość własności różnych materiałów

Rozróżnianie materiałów przydatnych do majsterkowania:

- przyrodnicze (trawy, owoce i nasiona roślin, patyki, kamyki itp.);
- drewniane deseczki, płyty paździerzowe;
- papiernicze (papier biały, kolorowy, szary, gazetowy, śniadaniowy; karton, tektura, bibułka gładka, karbowana);
- włókiennicze (sznurki, tasiemki, skrawki materiałów bawełnianych, wełnianych, jedwabnych);
- tworzywa sztuczne, plastikowe opakowania po produktach spożywczych.

Zapoznawanie z cechami wybranych materiałów

- Zapoznawanie z właściwościami materiałów: miękki – twardy, gładki – chropowaty, giętki – łamliwy, lśniący – matowy.

Zdobywanie doświadczeń w dobieraniu materiałów adekwatnych do wykonania zaplanowanego wytworu

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

Stosowanie narzędzi i obsługa urządzeń technicznych

- Zdobywanie wprawy w posługiwaniu się takimi narzędziami, jak: nóż, nożyczki, kolec, igła, naparstek, zszywacz biurowy, dziurkacz, wkrętak, młotek, szczypce do drutu; określanie funkcji poszczególnych narzędzi (do cięcia, do szycia, do sklejania, do zbijania itp.).
- Poznawanie sposobów łączenia materiałów: zszywanie, sklejanie, zbijanie, spinanie, zaginanie.
- Kształcenie dbałości o narzędzia – przechowywanie ich w odpowiednim miejscu, utrzymywanie w czystości, wykonywanie prostych zabiegów konserwacyjnych.
- Zdobywanie umiejętności radzenia sobie w przypadku drobnych skaleczeń.

Bezpieczne korzystanie z domowych urządzeń technicznych

- Zapoznanie z budową miksera, suszarki, lodówki; wskazywanie części składowych i określanie ich roli;
- Zapoznawanie z zasadami bezpiecznego korzystania z urządzeń, szczególnie elektrycznych; wskazywanie zagrożeń wynikających z niewłaściwego ich użytkowania.

Budzenie zainteresowania techniką

- Zapoznawanie z historią wybranych wynalazków, np. od pióra gęsiego do długopisu; od łuczywa do żarówki.
- Zapoznawanie z rodzajami maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, samoloty, helikoptery, statki, łodzie), wytwórczych (narzędzia i przyrządy), informatycznych (telefon, komputer, MP3).
- Zapoznawanie z rodzajami budowli: domy mieszkalne, fabryki, biurowce, wieże itp.
- Zapoznawanie z wybranymi zawodami, głównie związanymi z techniką.

EDUKACJA MUZYCZNA

Percepcja muzyki – słuchanie

- Percepcja elementów muzyki
  - Słuchanie ciszy; rozpoznawanie i naśladowanie głosów z otoczenia.
  - Słuchanie muzyki instrumentalnej na żywo – utworów śpiewanych i granych przez nauczyciela.
  - Rozpoznawanie brzmienia instrumentów niemelodycznych i melodycznych (fletu, fortepianu, skrzypiec); zapoznanie z elementarną budową tych instrumentów.
  - Wyróżnianie w melodii i rytmie powtórzeń, kontrastów.
  - Pokazywanie linii melodycznej ręką.
  - Rozpoznawanie głosów ludzkich: sopran i bas.
- Percepcja utworów muzycznych
  - Słuchanie muzyki odtwarzanej mechanicznie (płyta CD, audycja TV, nagranie z internetu, smartfonu czy MP3).
  - Udział w koncertach muzycznych; zdobywanie kultury słuchania muzyki i właściwego zachowania się podczas koncertu.

Ekspresja muzyczna – śpiew

- Rytmiczne recytowanie tekstów poprawne fonetycznie i zróżnicowane pod względem tempa, dynamiki, artykulacji, intonacji i barwy głosu.
- Kształcenie głosu, zwracanie uwagi na poprawną i swobodną postawę podczas śpiewu; regulowanie oddechu; śpiewanie poznanych piosenek na zgłoskach *la, lo, lu,* na celem rozluźnienia stawów żuchwowych.
- Zbiorowe i indywidualne śpiewanie piosenek jednogłosowych w skali c/1 – d/2.
- Śpiewanie piosenek opartych na wzorach: g/1 – e/1; g/1 – e/1 – c/1; g/1 – e/1 – c/1 – d/1 – c/1; g/1 – f/1 – e/1 – d/1 – c/1;
- Wyszukiwanie w utworach powtarzających się fragmentów melodii.
- Śpiewanie gamy z odpowiednimi słowami, np. *Słonko wschodzi coraz wyżej, a zachodzi coraz niżej.*

Improwizacja ruchowa – rytmika i taniec

Ruch z muzyką

- Zabawy bieżne, szybkie reagowanie na różne sygnały muzyczne; rozplanowanie ruchu w przestrzeni krokami wyznaczonymi przez rytm.
- Realizowanie ruchem wartości nut: półnuty, ćwierćnuty, ósemki, pauzy ćwierćnutowej.
- Zabawy ze śpiewem; inscenizowanie piosenek, tańce regionalne (krakowiak).

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017

Tworzenie rytmu
- Wypowiadanie krótkich tekstów ze zmianą tempa, dynamiki, artykulacji i intonacji głosu.
- Recytowanie rytmiczne sylab, słów, zdań.
- Powtarzanie tematów rytmicznych w formie echa: klaskanie, stukanie, recytacja, ruch, gra na instrumentach.

Tworzenie melodii
- Swobodne improwizowanie na temat, np. zabawy zimowe, owady w sadzie; improwizacje wokalne do krótkich, prostych wierszowanek, przysłów.
- Improwizowanie melodii na dzwonkach i innych instrumentach.

Improwizowanie ruchu
- Swobodne interpretowanie ruchem piosenek i utworów instrumentalnych.
- Charakteryzowanie postaci, zwierząt, zdarzeń za pomocą ruchu ilustrowanego muzyką.

Tworzenie form muzycznych
- Tworzenie muzycznych ilustracji do wierszy i opowiadań.
- Rysowanie i malowanie ilustracji do słuchanej melodii, piosenki.
- Tworzenie własnych układów tanecznych do utworu muzycznego.

Nauka wybranych tańców ludowych

Gra na instrumentach

- Wydobywanie dźwięków z przedmiotów: klocków, papieru, pudełek, folii, butelek szklanych, plastikowych.
- Akompaniament do piosenek i zabaw ruchowych z zastosowaniem naturalnych efektów akustycznych: tupania, klaskania, pstrykania, uderzania o uda.
- Granie na instrumentach perkusyjnych, niemelodycznych: grzechotce, bębenku, trójkącie, tamburynie, kołatce, kastanietach.
- Granie fragmentów piosenek lub całych prostych melodii.
- Akompaniament do śpiewu, stosowanie gestów dźwiękotwórczych, np. klaskania, tupania, pstrykania, uderzania o uda.

Zapisywanie dźwięków

- Wyjaśnianie różnych formy zapisu dźwięków muzyki, np. nagranie za pomocą komputera, dyktafonu, telefonu, tabletu lub zapis za pomocą notacji muzycznej.
- Korzystanie z wybranego zapisu melodii w czasie gry na instrumencie: dzwonkach, ksylofonie, flecie podłużnym, flażolecie – fleciku polskim.

AUTORKA: Jadwiga Hanisz

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2017